

Др Јасмина Крпо-Ћетковић рођена је 1961. године у Београду, где је завршила основну школу "Дринка Павловић" и Пету београдску гимназију. Уписује студије Биологије на тадашњем Природно-математичком факултету, на коме дипломира 1985. године са темом "Анализа неких интра и интерузорачких меристичких карактера и дужинско-тежинских односа код шњура *Trachurus trachurus* (L.) у средњем Јадрану".

Магистрирала је 1993. године са темом "Таксономске и еколошке карактеристике смуђа *Stizostedion lucioperca* (L.) из југословенског дела Дунава", а докторирала 2004. године са темом "Растење, исхрана и расподела ресурса симпатричних писциворних риба у Дунаву код Београда". Од 1986. до 1989. године радила је у Институту за биолошка истраживања "Синиша Станковић". Од 1989. ради на Катедри за екологију и географију животиња Биолошког факултета, прво као асистент, а затим као доцент. Од 2012. године обавља дужност шефа Катедре за екологију и географију животиња.

Симбиоза: Шта Вас је навело да упишете Биолошки факултет?

Давних шездесетих у моју кућу ушао је први телевизор и након неког времена почело је приказивање емисија о мору чији је аутор био Жак-Ив Кусто. И тако је започела моја фасцинација прво "светом тишине" која се касније проширила и на остатак живог света. Нисам пропуштала емисије о природи, као што је био чувени "Опстанак". Негде у седмом разреду основне школе одлучила сам да ћу бити "океанограф/марински биолог". Била сам једна од ретких у школи која је знала "шта ће да буде кад порасте" и цело моје друштво из школе је то знало, толико сам причала о мору, рибама, морским сисарима и осталим предивним створењима. Маска и пераја били су моји омиљени реквизити на летовању. За време студија била сам пар пута и на пракси у Институту за океанографију и рибарство у Сплиту, тамо сам урадила и дипломски, а онда сам ипак остала у Београду и почела да се бавим слатководним светом који је такође врло занимљив. Морски свет нисам напустила (то се ипак не може), сарађујем са колегама из Института за биологију мора у Котору. Кома једном морска вода уђе у крв, остаје заувек "морски човек".

Симбиоза: Да ли су Вам студије биле напорне, који је био Ваш омиљени предмет током студија, а који предмет сте најтеже положили?

Студије ми нису биле нимало напорне, једноставно ме је све много занимало. Кад сам кренула са студирањем, сматрала сам да сваки

предмет треба да савладам максимално, јер добар стручњак мора имати пуно знања из своје области. Пошто на почетку сваког курса професори дају списак обавезне и необавезне литературе, трудила сам се да увек набавим и ту необавезну литературу и да је и прочитам. Тако сам многе предмете спремала из 2-3 књиге, често са Свеучилишта у Загребу или из уџбеника на енглеском. Највише сам волела све што је било везано за зоологију, било ми је фантастично да откривам све оне невероватне филуме бескичмењака (поготову морских) о којима моје друштво са других факултета никада није ни чуло да постоје. Пошто ми лако иде учење страних језика, а била сам од ређих особа које су обожавале латински у гимназији, лако сам савладала и латинске називе јер код многих врста и сам назив нешто значи, или боју или неку другу карактеристику организма. Ни један предмет нисам тешко положила. Морам да признам само да ме је дуго мрзело да почнем да учим биохемију, коју сам била решила да спремим из Карлсоновог уџбеника (чувена "Биохемија", загребачко издање, корице лепе розе боје), и тако сам неколико пута долазила негде до десете стране, па одустанем, а имала сам и одбојност према мапи биохемијских реакција која је била у прилогу књиге, нисам могла да верујем да ћу ја то успети да савладам. А кад сам се натерала да једном прочитам и једанаесту страну, све је кренуло глатко и после сам без проблема умела да изведем све те биохемијске путеве из мапе, и било ми је јако занимљиво.

Симбиоза: Чиме се тренутно бави-

те и која је тренутна сфера Вашег научног интересовања?

Од завршетка студија бавим се екологијом риба и хидроекологијом. Основна сфера мојих истраживања обухвата идиекологију слатководних риба (и неких маринских, као што су срдела и инђун). Други аспект представљају истраживања популационе динамике риба и интра- и интерспецијских односа (компетиције и предаторства), на основу којих се могу донети мере за заштиту и повећање бројности њихових популација. Такође ме занима анализа трофичких ниша и расподела трофичких ресурса, као и утицај различитих врста плена на продукцију предатора, нарочито код писциворних предатора као што су смуђ, штука, сом и буцов. У области хидроекологије бавим се ценолошким истраживањима акватичних заједница (риба и макрозообентоса), анализом састава и структуре заједница, утицаја абиотичких фактора, као и проценом еколошког статуса и степена негативног антропогеног утицаја. У новије време бавим се и екотоксикологијом, то јест биоакумулацијом токсичних метала и микроелемената у природним популацијама риба, као и утврђивањем степена биомагнификације на различитим трофичким нивоима кроз ланце исхране.

Симбиоза: Шта Вас као предавача највише инспирише?

Инспирише ме оно што претпостављам да инспирише и већину мојих колега, а то је заинтересованост студената, када пажљиво прате предавање, постављају питања, спремно

ИНТЕРВЈУ СА ДОЦ. ДР ЈАСМИНОМ КРПО-ЋЕТКОВИЋ

одговарају на моја питања, дискутују, што значи да прате градиво и размишљају. Што је више таквих студентата у генерацији, то је и веће уживање држати предавање. Не инспирише ме када студенти причају или када видим да раде нешто друго, завршавају задатке за вежбе или читају нешто, или чак једу и пију, што је некад било незамисливо на предавањима, а сада се ето и то толерише. Знам да није свако предавање занимљиво за сваког студента, али неке студенте изгледа као да ништа не занима и то је оно што ме прилично растужује, с обзиром да улажем велики труд да предавања буду што интересантнија.

Симбиоза: Да ли себе сматрате строгим и захтевним професором?

Колико ми је познато, прати ме репутација баш таквог професора. У сваком случају, за мене "строг и захтеван" професор значи да је то професор који жели да његови студенти науче што више. С обзиром да је екологија дисциплина која се предаје на завршним годинама студија, разумевање овог предмета подразумева поседовање синтетичког знања из разних предмета које су студенти претходно слушали. Ово није предмет у коме много помаже добро памћење, али зато захтева много повезивања и креативног размишљања. Студенте увек на почетку упозорим да, за разлику од неких других предмета, овај испит није могуће положити на срећу, то јест прескочити неке значајне делове градива, јер је све повезано, од прве до последње лекције. Последњих година примећујем постојање све већих рупа у знању из других предме-

та који су битни за разумевање екологије, што мислим да је последица учења на поене где је циљ само да се колико-толико спреми следећи колоквијум, и то углавном напамет и учењем из неких скраћених верзија градива које праве сами студенти, где нека "пчелица" извуче најкраће могуће одговоре на питања, и онда се то знање научено за два дана, или боље речено запамћено, истом том брзином и заборави. Додатни проблем на предмету "Екологија животиња" представља и математика, од које су многи студенти мислили да су побегли када су одлучили да упишу биологију, и онда се изненаде када виде да се при крају студија поново срећу са некаким задацима и "страшним" формулама и рачунањима.

Симбиоза: Која је Ваша омиљена књига, а који Вам је омиљени филм?

Читам много и стално, па с обзиром на количину прочитаних књига, не могу да издвојим само једну омиљену. Имам обичај да када ми се допадне нека књига, онда покушам да прочитам што више књига од тог писца. Писци који су ми били омиљени у млађим данима јесу Џ. Д. Селинџер (све из опуса о породици Глас), Сол Белоу ("Херцог"), Андре Жид ("Ковачи лажног новца"), Ричард Бах ("Галеб Џонатан Ливингстон"), Џорџ Орвел ("Нико и ништа у Паризу и Лондону", "1984"), Михаил Булгаков ("Мајстор и Маргарита"), а у последње време гутам све што су написали Мишел Уелбек, Џулијан Барнс и Томас Бернхард. Што се тиче кинематографије, већ дуже време по-

стоји хиперпродукција филмова, па више то не могу да пратим као некада, а немам ни толико времена ни концентрације да седим два сата мирно и гледам филм. Волим одређене режисере, од старијих то су Трифо (нарочито "Жил и Џим" и "400 удараца") и цео француски "нови талас", затим Буњуел ("Анђео уништења", "Фантом слободе"), Антониони

("Црвена пустиња", "Кота Забриски"), Бергман ("Седми печат", "Девичански извор", "Дивље јагоде"). Данас највише волим филмове из жанра који ја зовем "филмови у којима се не дешава ништа", што би били филмови без неког спектакуларног завршетка, а који подстичу на контемплацију. Волим и филмове у којима се описују историјски (из свих епоха) и истинити догађаји, као и филмове Вудија Алена (и старе и нове).

Симбиоза: Која Вам је омиљена земља у којој сте били?

Обишла сам велики део Европе, али сам друге континенте само додирнула по ободу, тако да још нисам открила своју омиљену земљу. Пре поласка на пут увек купим водич и детаљно проучим на интернету шта има да се види од занимљивости. Обавезно прелетим и кроз историју и фолклор, једноставно не подносим да идем неспремна и да ме неко други води. Ако би требало нешто да издвојим, онда су то неки градови са посебном атмосфером, као Париз и Беч, а од мањих градова Бремен и Бриж. Као хедониста, много уживам у визуелној уметности па зато волим музеје. Волим њихову тишину, када нема много других посетилаца, где сте сами са својим мислима, лутате дугачким ходницима окружени идејама и креативношћу људи из неких других времена, а Париз и Беч су, између осталог, и градови са много предивних музеја. Бремен и Бриж су два мала града у којима се потпуно пребаците у бајковито давно прошло време, и који, осим естетског уживања, буде машту. У свим земљама тзв. "западне" Европе волим бригу о заједничком наслеђу, волим беспрекорно уређен живот и "неподношљиву лакоћу постојања" и онај осећај када, док ходате улицама тих градова, помислите "како је живот леп".

Симбиоза: Да ли постоји нека позната личност којој се дивите, која Вам је можда узор?

Занимљиви су ми животи многих, како познатих тако и сасвим обичних људи, али не бих могла да издвојим ни једну особу посебно. С обзиром да је оно што ме највише иритира људска глупост и ограниченост, могу да кажем да ме највише фасцинирају

људи који су се борили или се боре против ове две појаве.

Симбиоза: Да нисте биолог, шта бисте били?

С обзиром да сам још у основној школи одлучила да ћу бити биолог, тешко ми је да замислим шта бих то друго могла да будем. Пре те одлуке занимала су ме само још два занимања. Пре поласка у школу јако сам хтела да будем космонаут, јер је у то време прва жена полетела у свемир, Валентина Терјешкова, а потом сам неко време хтела да будем нешто "приземније", то јест архитекта (за разлику од летења свемиром, архитектура ме занима и сада). Размишљала сам током средње школе понекад и о другим опцијама, а због велике љубави према животињама, мотала ми се по глави и ветерина. Али пошто имам изражену емпатију када су животиње у питању, нисам могла да замислим да ми долазе пацијенти које не могу да излечим или које морам да успавам, тако да бих сигурно била лош ветеринар који је стално очајан и у депресији. И дан данас ми представља проблем када је потребно жртвовати животињу за потребе истраживања, тако да никад не бих могла да се бавим дисциплинама биологије у којима је неопходно вршити експерименте у којима неке од учесника "експеримент боли"!

Симбиоза: Ваша омиљена фраза или филозофска мисао?

Немам баш само једну фразу/мисао која би ме водила кроз живот. Не волим ограничења, волим промене, па мислим да би ме само једна омиљена мисао спутавала. Ипак, већ неко време ми изнад радног стола на факултету виси папирић са натписом "*Navigare necesse est, vivere non est necesse*" – "Пловити се мора, живети се не мора" (изрека коју је Плутарх приписао Гнеју Помпеју Млађем). Ова изрека ми се свиђа и у значењу "путovati се мора", јер од свих животних активности највише волим да путујем, а и као метафора у смислу "мора се ићи напред". С друге стране, кад ме ухвати "*taedium vitae*", онда се придржавам таоистичког принципа "*wu wei*", који би могао онако најједноставније да се објасни као "пусти нека се ствари саме природно дешавају, нека иду низ воду", (акција кроз не-акцију,

делање без напора, принцип природности, једноставности, спонтаности).

Симбиоза: Шта бисте поручили студентима Биолошког факултета везано за студије и колико је перспективно бавити се биологијом?

Поручила бих им да уче што више! Мислим да је много важније имати добар просек, па макар то значило да се студира мало дуже. Није добро пролетети кроз факултет са лошим оценама, поготову за оне који желе да наставе да се баве науком. Такође ми се не свиђа навика која се појавила у новије време, а то је да се више не читају књиге, већ се учи из што краћих "скрипти", тако да је знање минимално, довољно тек да се добије чувених 51 поена. Што се тиче перспективе, биологија је све популарнија наука у свету и нећете имати проблема ни са учењем ни са налажењем посла ако волите биологију. Важно је да се запамти једна ствар – морате бити видљиви, што значи да не смете седети код куће и чекати да се неко сети да постојите и да се појави посао баш за вас. Треба разговарати са професорима, прошетати се по лабораторијама разних института у којима сте имали наставу и распитати се, за почетак, да ли неке требају волонтери. С обзиром на лошу финансијску ситуацију у земљи, новца за науку никад није било много, али претпостављам да нико од вас није уписао биологију због зараде! Ако волите то што радите, неће вам бити тешко. Друга важна ствар коју бих препоручила свима јесте да пробају да оду бар на неко краће усавршавање у иностранство, ако не и да заврше мастер или докторат. Сада има све више наших студената који заврше и више од једног мастера на различитим страним универзитетима. Непроцењиво је искуство видети како се "ради" биологија у земљама у којима је систем уређен. За све ово је наравно битно да сте имали што бољи просек, што ме опет враћа на почетак – трудите се да читате што више стручне литературе и да имате што боље оцене!

Редакција часописа